

УДК 327 (477.479.22):328.185

ІНДЕКС СПРИЙНЯТТЯ КОРУПЦІЇ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ТА ГРУЗІЇ

Роман Кополовець

*Ужгородський національний університет,
кафедра політології і державного управління
вул. Університетська, 14, 88000, м. Ужгород, Україна*

У статті детально проаналізовано й досліджено сприйняття корупції в Україні та Грузії в період з початку незалежності до сучасного розвитку політичного режиму. Описано й пояснено методологію дослідження міжнародної організації Transparency international. Показано кількісну динаміку рівня корупції в різний період розвитку політичних систем у досліджуваній період.

Ключові слова: корупція, демократія, демократичний перехід, Transparency International, трансформація, індекс корупції.

Одним із найефективніших критеріїв визначення рівня демократизації країни є ступінь поширення й рівень корупції в суспільно-політичному житті країни. Цей критерій особливо притаманним є для країн постсоціалістичного табору. Найбільш впливовою, за оцінками експертів міжнародною організацією, предметом дослідження якої є визначення рівня корупції, в тому числі й у посткомуністичних країнах, є Transparency International. Ця організація визначає ступінь адаптації корупції в суспільно-політичному житті країни за допомогою спеціально розробленого індексу сприйняття корупції (далі – ІСК). Уперше результати дослідження оголошені в 1995 році [20]. В основі визначення ІСК у певній країні знаходяться результати декількох експертних досліджень і результати дослідження громадської думки про масштаби корупції в різних країнах світу. У 1996 р. Transparency International утворив Консультативний комітет індексації (далі – ККІ). Основним завданням ККІ було розроблення ефективної методології та інструментарію виміру рівня корупції на глобальному рівні. До складу ККІ входять статисти, економісти, соціологи й політологи. Transparency International, крім удосконалення ІСК, прагне розробляти інші інструменти оцінювання сприйняття корупції в певній країні. Методика дослідження індексу з 1995 по 2011 роки включає в себе два базові компоненти:

1. Індекс хабародавців (ІХ) – оцінює пропозиції стосовно корупції загалом по країні та конкретно в державному промисловому секторі.

2. Глобальний барометр корупції (ГБК) – являє собою опитування громадської думки стосовно сприйняття корупції широкою громадськістю й досвіду поширення корупції в певній країні та в усьому світі.

Максимальний показник = 10 (рівень корупції найменший).

Мінімальний показник = 0 (рівень корупції найвищий).

У 2012 році методологія індексу суттєво змінилась. Для всіх джерел стали використовувати дані, отримані тільки за один рік. У попередніх методологіях використовувалися дані, отримані не тільки за останній рік, а й за один або два попередніх роки, що не давало змоги проводити порівняння результатів за індексом у їх тимчасовій динаміці.

Через зміни неможливо порівнювати дані, отримані до 2012 року, з показниками, отриманими раніше. Сумарні кількісні показники вимірюються за шкалою від 0 до 100, де 0 відповідає максимальному рівню корупції, а 100 – мінімальному [40]. В Україні дослідження почали проводитись з 1998 року, в Грузії дослідження проводились в 1999, 2000, 2002–2016 роках. Показники для Україна та Грузії з 1998–2003 роки подано в таблиці 1 [1–5].

Таблиця 1

Країна*	Рік дослідження	Сумарний показник Max=10 Min=0	Місце країни в загальному рейтингу	Кількість досліджуваних країн
Україна	1998	2,8	70	85
Грузія**	1998	-	-	
Україна	1999	2,6	77	99
Грузія	1999	2,3	85	
Україна	2000	1,5	88	90
Грузія	2000	-	-	
Україна	2001	2,1	83	91
Грузія	2001	-	-	
Україна	2002	2,4	85	102
Грузія	2002	2,4	85	
Україна	2003	2,3	111	133
Грузія	2003	1,8	127	

*Дослідження в Грузії у 1998, 2000, 2001 роках не проводились.

**На анексованих територіях Грузії в Південній Осетії та Абхазії дослідження не проводились.

Для кращої динаміки аналізу індексу корупції з 2004 року доцільно зробити порівняльний аналіз. Загальні рейтинги й показники індексу корупції в досліджуваних країнах подано в таблиці 2 [6–13].

Таблиця 2

Країна	Рік дослідження	Сумарний показник Max=10 Min=0	Місце країни в загальному рейтингу	Кількість досліджуваних країн
Україна*	2004	2,2	128	145
Грузія**	2004	2,0	136	
Україна	2005	2,6	113	158
Грузія	2005	2,3	133	
Україна	2006	2,8	99	163
Грузія	2006	2,8	99	
Україна	2007	2,7	118	179
Грузія	2007	3,4	79	
Україна	2008	2,5	134	180
Грузія	2008	3,9	67	

Закінчення таблиці 2

Країна	Рік дослідження	Сумарний показник Max=10 Min=0	Місце країни в загальному рейтингу	Кількість досліджуваних країн
Україна	2009	2,2	146	180
Грузія	2009	4,1	66	
Україна	2010	2,4	134	178
Грузія	2010	3,8	68	
Україна	2011	2,3	152	182
Грузія	2011	4,1	64	

*На анексованій території АРК Крим (Україна) дослідження не проводились.

**На анексованих територіях Грузії в Південній Осетії та Абхазії дослідження не проводились.

Показники для України та Грузії з 2011–2016 роки подано в таблиці 3 [14–18].

Таблиця 3

Країна	Рік дослідження	Сумарний показник*** Max=100 Min=0	Місце країни в загальному рейтингу	Кількість досліджуваних країн
Україна*	2012	26	149	174
Грузія**	2012	52	52	
Україна	2013	25	149	175
Грузія	2013	49	59	
Україна	2014	26	144	174
Грузія	2014	52	51	
Україна	2015	27	135	168
Грузія	2015	52	48	
Україна	2016	29	135	176
Грузія	2016	57	44	

*На анексованій території АРК Крим (Україна) дослідження не проводились.

**На анексованих територіях Грузії в Південній Осетії та Абхазії дослідження не проводились.

***Методологія дослідження змінена у 2012 році, максимальний показник – 100 мінімальний показник – 0.

Отже, аналізуючи дані (ІСК) для України та Грузії, відповідно до досліджень Transparency International, можна зробити такі висновки:

– починаючи з 1998 року Transparency International досліджує ІСК більше ніж 60 країн, а саме 85. До числа досліджуваних держав уходить й Україна, рейтинг корупційності якої є 2,8 і 70 місце в загальному рейтингу відповідно;

– згідно з показниками, ІСК у 2000 році помітним є загальне погіршення стану сприйняття й поширення корупції водночас в Україні;

– у 2002 році Україна та Грузія мали однакову кількість балів – 2,4;

– у 2004 році Словаччина вперше виходить на загальний показник ІСК 4, тобто вплив корупції на загальнодержавному рівні в цій країні є незначним;

– у 2003 році зафіксовано найгірший показник ІСК для Грузії – 1,8;

– у 2004 році фіксується загальне вирівнювання показників ІСК для України та Грузії;

- у 2008 році показники в Грузії є значно кращими, ніж в Україні;
- у 2009 та 2011 роках Грузія має найкращі показники – 4,1;
- у 2011 році показник ІСК в Україні значно погіршився і становив 2,3;
- з 2012 року помітна тенденція покращення показників в Грузії порівняно з Україною;
- у 2012, 2014, 2015 роках Грузія отримала показник – 52.

Список використаної літератури

1. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 1999: Results. URL: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_1999/0.
2. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2000: Results. URL: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2000/0.
3. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2001: Results. URL: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2001/0.
4. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2002: Results. URL: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2002/0.
5. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2003: Results. URL: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2003/0.
6. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2004: Results. URL: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2004/0.
7. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2005: Results. URL: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2005/0.
8. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2006: Results. URL: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2006/0.
9. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2007: Results. URL: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2007/0.
10. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2008: Results. URL: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2008/0.
11. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2009: Results. URL: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2009/0.
12. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2010: Results. URL: <https://www.transparency.org/cpi2010/results>.
13. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2011: Results. URL: <https://www.transparency.org/cpi2011/results>.
14. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2012: Results. URL: <https://www.transparency.org/cpi2012/results>.
15. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2013: Results. URL: <https://www.transparency.org/cpi2013/results>.
16. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2014: Results. URL: <https://www.transparency.org/cpi2014/results>.
17. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2015: Results. URL: <https://www.transparency.org/cpi2015>.
18. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2016: Results. URL: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016#table.
19. Transparency international corruption index. Corruption Perceptions Index 2017: Results. URL: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017.
20. A look at the Corruption Perceptions Index 2012. URL: https://www.transparency.org/news/feature/a_look_at_the_corruption_perceptions_index_2012.

**INDEX OF ACCEPTANCE OF CORRUPTION
IN THE CONTEXT OF TRANSFORMATION PROCESSES
IN UKRAINE AND GEORGIA**

Roman Kopolovets

*Uzhhorod National University,
Department of Political Science and Public Administration
University str., 14, 88000, Uzhhorod, Ukraine*

The article analyzes and analyzes the perception of corruption in Ukraine and Georgia from the beginning of independence to the modern development of the political regime. The methodology of the international organization Transparency International is described and explained. The quantitative dynamics of the level of corruption in the different period of the development of political systems in the investigated period are shown.

Key words: corruption, democracy, democratic transition, Transparency International, transformation, corruption index.